

Hisar Kapısına çıkan yokuşun başında bulunan, Türkiye'nin en önemli arkeoloji müzelerinden birisi ve dünyanın sayılı koleksiyonlarından birine sahip **Anadolu Medeniyetleri**

Müzesi, Hisar semtinde, Kaleiçi yakınında ve Gözcü Sokak üzerinde yer alır. Müze binası, Osmanlı sultanı Fatih Sultan Mehmed'in (1451-81) sadrazamı

Mahmut Paşa

tarafından 1459-71 yılları arasında yaptırıldığı sanılan Mahmut Paşa Bedesteni ve

Mehmet Paşa Hanı

'nı (

Kurşunlu Han

) kapsar. Mahmut Paşa Bedesteni asıl müze kısmını oluştururken, Mehmet Paşa Hanı'nda müze uzmanlarına ait ofis odaları, konferans salonu, kütüphane, fotoğraf, *restorasyon*

-

konservasyon

laboratuvarları ve iş atölyeleri bulunur.

Bedesten ve han uzun süre aynı işlevle kullanılmış, 1881 yılındaki yangında tahrip olunca terkedilmiştir. Farsça'daki *bezzazistan* sözcüğünden hareketle, değerli malların satışı için ticaretin yoğun olduğu yerlerde veya ana yollar üzerinde inşa edilen bedestenlerin en büyük

boyutlu ve seçkin örneklerinden biri olan yapı, *arastalı be* destenler grubu içinde incelenir. Arasta, bir sokağın iki yanına karşılıklı yerleştirilen dükkânlardan oluşan düzenlemeye verilen addır ve bu uygulama Mahmut Paşa Bedesteni'nde dört cephede de karşımıza çıkar. 19. yüzyılda Ankara'yı ziyaret eden Fransız seyyahı Charles Texier, bedestenin çevresini kapalı çarşıya benzetir.

Eğimli bir arazi üzerinde kuzey-güney yönünde dikdörtgen biçimli yapı, kare payelere sivri kemerlerin çift yönlü atılımıyla oluşturulmuş iki sıra halinde kubbe örtülü on bölümden oluşur. Her cephenin ortasında bir kapıyla girilen yapıda aydınlatma, üst seviyelere açılmış pencerelerle sağlanmıştır. İçinde sandık usulü ipek ve kumaş gibi malların satışı söz konusu olduğundan yapı korunaklı olarak inşa edilmiştir. Özellikle ayaklanma ve savaş zamanlarında şehrin bir tür bankası işlevini üstlenmesi de bunda etkili olmuştur. Çevresindeki arastada 16. yüzyılda her tür malın satıldığı 102 dükkânın bulunduğu belgelerden anlaşılırken, bu dükkânlardan yalnız birkaçı günümüze ulaşabilmiştir. Dükkânların üzerleri özgününde *beşik tonoz*

örtülüyken, restorasyonla örtü sistemi değiştirilmiş ve yenilenmiştir. Moloz ve kesme taşlarla örülü yapının, alt katı depo olarak kullanıldığı için kapalı iken, son yıllarda yapılan restorasyonla sergiye açık hale getirilmiştir.

Mahmut Paşa Hanı ise, ortadaki *revaklı* iç avlunun çevresine iki katlı olarak inşa edilmiş mekânlardan oluşur. Bu mekânlar, handa kalan tacirler ile dışarıdan gelen kişilerin konaklamasına ayrılmıştır. Yapıya giriş, kuzey cephesi ortasındaki eyvan biçiminde yuvarlak kemerli *taçkapıyla* sağlanır, karşılıklı duvarlarında ikişer dikdörtgen biçimli büyük *niş* yer alır.

Odalarda ocak vardır ve duvar nişleri ile avluya açılan kapı ve pencereler dikkati çeker. Bedestene doğudan bitişik kısımda, arazi nedeniyle eğimli biçimlenen alt kat, ahır ve arabalık olarak kullanılmıştır. Günümüzde bu mekân, müze deposu işlevini görür. Yapı, iki ve yer yer üç sıra tuğla *hatıllı* moloz taşlarla örülmüştür.

1917'de çıkan ve üç gün süren yangın Hisarönü Çıkırıkçılar Yokuşu, Bedesten, Saraçlar Çarşısı'nı takiben Ak Pazarı'na kadar olan yerleri kül etmiş, yangın, Mahmut Paşa Bedesteni dahil, bu yörede bulunan cami, kilise gibi tarihi binaların yok olmasına neden olmuştur.

Müze ilk olarak 1921 yılında Kültür (Hars) Müdürü Mübarek Galip Bey tarafından, Ankara Kalesi'nin Akkale veya Alitaşı olarak adlandırılan burcunda, **Asar-ı Atika Müzesi** adıyla kurulmuştur. Bu dönemde daha çok depo görünümünde olan müzeye, mevcut olanların yanı sıra Augustus Tapınağı ve Roma Hamamı'ndan da eser toplanmıştır. Daha sonra Ankara'da bir **Eti Müzesi**

kurulması isteğinde olan Atatürk'ün telkinleriyle, ülkenin çeşitli yerlerinden Ankara'ya Hitit

eserlerinin akışı başlayınca, 1930 yılında Kültür (Hars) Müdürü H.Z. Koşay tarafından, bakımsız durumda olan Mahmut Paşa Bedesteni ve Mahmut Paşa Hanı'nın müzeye dönüştürülmesi fikri ortaya atılmış ve bu yapılar 1933 yılında Belediye'den satın alınmıştır. Mahmut Paşa Bedesteni ve Hanı'nda yapılan

restorasyon

çalışmaları 1938 yılında başlamış ve çeşitli aşamalardan sonra ancak 1968 yılında tamamlanabilmiştir. Mahmut Paşa Bedesteni'nin orta kısmında yer alan kubbeli mekânın büyük bir kısmının onarımı 1940 yılında bitirilince eserler buraya taşınmış ve 1943 yılında da

Arkeoloji Müzesi

adıyla ziyarete açılmıştır. Mahmut Paşa Hanı'nın onarımının da 1951 yılında bitirilmesi üzerine müze personeli buraya taşınmıştır. Tüm restorasyon çalışmaları tamamlanan Müze, yeniden düzenlenerek 1969 yılında son adı olan

Anadolu Medeniyetleri Müzesi

ismiyle tekrar ziyarete açılmıştır. Hitit eserlerini toplu olarak tanıtması bakımından, Müze için bu zamana kadar gayri resmi olarak

Eti Müzesi (Hitit Müzesi)

ismi de kullanılmıştır. Müze, pazartesi günü dışında her gün 8.30-17.30 saatleri arasında gezilebilir. Yaz uygulamasının yapıldığı 1 Nisan-1 Kasım tarihleri arasında, 9.30-17.30 saatleri arasında Pazartesi günleri de açıktır.

Müze'ye girildikten sonra, hediyelik eşya, kitap satış reyonu ile kafeterya bölümü Bedesten'in ön salonunu oluşturur. Bedesten'in diğer kısımlarında ise Paleolitik Dönem'den başlayarak Türk dönemlerine kadar uzanan zaman dilimi içerisinde, Anadolu'daki çeşitli merkezlerde ele geçen eserler kronolojik bir sıra içerisinde teşhir edilmektedir. Sağ yan kısımdan başlayan gezide, Türkiye'deki buluntu yerlerini gösteren bir harita, kronoloji tablosu ve Paleolitik Dönem buluntularının sergilendiği bir vitrin görülür. Sonra Neolitik Dönem'e tarihlenen Çatalhöyük kazılarında açığa çıkarılan kutsal bir mekânın aynı boyuttaki bir modeli sonra da sırasıyla; *Neolitik*

(Resim 57),

Kalkolitik

ve

Eski Tunç Çağı

'na ait buluntu yerlerinde ele geçen eserler sergilenir. Arka salon Assur Ticaret Kolonileri, Eski Hitit ve Hitit İmparatorluk Devri eserlerine ayrılmıştır. Sol yan salonda ise Frig, Urartu, Helenistik, Roma, Bizans ve Türk dönemlerine ait eserler bulunur. Her yönden girişi bulunan Bedesten'in orta salonunda da Hitit İmparatorluk ve Geç Hitit dönemlerine ait merkezlerde ele geçen taş eserler kazılarda buldukları düzende sergilenmekte, ayrıca Frig Devri'ne ait Ankara Kabartmaları da bu salonda yer almaktadır.

Müzenin sergi düzeni ve sergilenen eserler zaman zaman değiştirilse de, genel anlayışın esasta aynı kalmasına özen gösterilir. Ayrıca, kimi zaman geçici sergiler de düzenlenir. Hitit taş kabartmalarının bulunduğu kubbeli bölüm zaman zaman konferans, konuşmalar ve konserlere

de ev sahipliği yapar. Müze duvarlarında yer alan fotoğraf, çizim ve açıklayıcı yazılar sayesinde, ziyaretçilerin ilgili dönem ve eserler hakkında genel bilgiler edinebilmeleri sağlanmıştır. Bunların yanı sıra, müzenin tanıtıcı bir kataloğu bulunmakta ve isteyenlere rehberlik hizmeti de verilmektedir.